

Pierre Janssen in Museum Arnhem (foto: Gerth van Roden)

“

In het museum ben ikzelf de grootste curiositeit”, zei Pierre Janssen (1926-2007) ooit vol zelfspot. Met zijn lengte van 2 meter 2, amper 60 kilo wegend en zijn slungelige motoriek viel hij normaal al meer op dan hem lief was.

Als gepassioneerd kunstbeschuwer maakte Janssen van 1959 tot 1972 zo'n honderd afleveringen van het Avro tv-programma *Kunstgrepen*. Hij was bij een lezing over kunst ontdekt en gevraagd voor radiopraatjes. De stap naar de toen nog piepjonge televisie leek logisch. Nog niemand sprak daar over kunst, en zo trad hij toe tot het handjevol experts op het ene Nederlandse tv-net: naast Jan Cottaar, gezet sportcommentator met strikje, Henk Neuman, de even kale als neutrale politieke analist en de aimabele, sneeuw-wit gelokte augustijner pater Leopold Verhagen.

COMPASSIE

Janssen, de bijna elastieke man met zijn trillende handen, trok met zijn programma regelmatig twee miljoen kijkers, maar niet om die tot kunst te bekeren – hoogstens kreeg hij ze eens het museum in. Janssen haalde de geleerdheid van kunst af en leerde mensen dat je met een open blik en geest gewoon van schilderijen, beelden of archeologie kunt genieten. Zo'n democratische benadering was in die dagen uitzonderlijk.

Pierre Janssen vertelt kinderen over Dick Ket in de tuin van het museum

In een kleurenfilmpje in het Arnhem Museum, waar Janssen van 1969 tot 1983 directeur was, zie je hoe hij met kinderen en besnorde politieagenten een schilderij van Dick Ket bespreekt en open vragen stelt: “Wie zijn die twee mannen op het dubbelportret? Hoe zie je dat hij zichzelf schilderde? Wat valt je verder op? – De misvormde vingers van de kunstenaar...”. Vanuit die aanzetjes onthulde Janssen iets over het kunstwerk dat niet direct in het werk zichtbaar was. Misschien waren Ket door zijn hartkwaal of Cézanne door zijn suikerziekte wel zo anders gaan kijken of schilderen. Vervolgens bekeek Janssen met zijn gehoor het kunstwerk extra nauwkeurig.

Janssen was duidelijk geen kunsthistoricus in een ivoren toren, maar iemand met compassie voor de sociale positie van levende kunstenaars. Heel praktisch hield hij in het Arnhem Museum tegen Sinterklaas een verkoopexpositie met werk van plaatselijke kunstenaars. Afrekenen bij de kassa.

In een radiopraatje bekende Janssen dat ook hij veel kunst niet meteen begreep. “In een museum valt helaas wat te leren. Kunst is niet makkelijk en werpt hindernissen op. De kunstenaar zal ons niet veroveren – wij moeten hem veroveren. Daarom moeten we blijven kijken. Afvragen wat je ziet. Als je gegrepen raakt, ga je iets beter bekijken en het leuk vinden. [...] Mensen zelf iets laten ontdekken: dat is heerlijk.”

In zijn televisieprogramma *Kunstgrepen* ging dat zo. In een donkere studio floept een spotlight aan. Geen bureau, tafel of gemakkelijke stoel, alleen een spartaans lege ruimte. Janssen buigt zich voorover naar – en bijna in – de camera. Uit de losse pols vertelt hij over de vondst van Toetanchamons graf. Avontuur en archeologie ineen. Het oude Egypte was zijn favoriete onderwerp, net als Cobra, de surrealist erotomaan Melle, Van Gogh, Rembrandt, Mondriaan of het kubisme van Cézanne. Liever figuratief dan conceptueel: met Beuys had hij niets.

Verwend met mooie filmfragmenten of kleurige reproducties was de televisie toen niet. Af en toe schuift een zwart-wit foto in beeld. Janssen draait zich om naar de achterwand en raadpleegt een van de vier opgeprikt A4-tjes. Met perfecte

Janssen leerde mensen dat je met een open blik en geest gewoon van schilderijen kunt genieten.

Jan Monks, 'Zelfportret met uil', 1911, olie op doek, 20,5 x 17 cm, Arnhem Museum Arnhem/aankoop P.J. (foto: Peter Cox)